

Tanker fra Helle Hundevadt, Dovre, om skolestruktur i Innlandet, juli 2024

Jeg mener følgende, basert på lang erfaring i å jobbe i vg skole i Innlandet, både i offentlig og privat vgs, og som engasjert i distrikt- og skolepolitikk og unges oppvekst.

- 1. Skole/opplæring er det viktigste vi som samfunn kan bruke penger på, og vg skole er Innlandets viktigste sektor, derfor må vi leite etter andre områder/måter å spare på enn å legge ned avdelinger. Vg skole i hele fylket er viktig for elevene, men også for hele distriktsnorge, da vgs betyr arbeidsplasser, skatteinntekter og hindrer fraflytting.**
2. VG skole skal være et likeverdig tilbud for alle elever i Innlandet. Vi skal ikke legge opp til et A og B-lag, der de som bor i byer får gratis vg skole og kan bo heime (A), men de som bor i distriktene må ta studielån og bo på hybel (B). Vi veit også at ungdom fra 16 år på hybel har større fravær og ofte andre problemer, fordi de ikke har oppfølging av foresatte/voksne.
3. I oversikten over hva som skal spares inn, så **må utgifter til skyss** og eventuelt bygging av **hybler til elever og tilsyn** med dem der, **tas med i regnestykket**. Viser til Opplæringsloven Kap. 7, § 7 – 2 (og 7.3 og 7.4) de det står at elever som har over 6 km skolevei har rett til gratis skyss. Vi veit også at en del elever må få taxi fordi de ikke tør eller kan ta skolebuss.
4. Flere timer skyss hver dag, som alternativ til hybel, er krevende, og elever som bruker 1,5 – 3 timer på buss hver dag får mindre tid til lekser og andre positive fritidsaktiviteter.
5. Alle politiske partier nasjonalt, regionalt og lokalt mener at vi skal ha et levende Distriktsnorge, ikke avfolke bygdene slik som Sverige f. eks. Det er mange argumenter for dette: beredskap, matproduksjon, turisme, verdier i småsamfunn m.m. Da er skoletilbud avgjørende for at folk skal bli boende og flytte til distriktene. Og ikke minst at folk med utdanning vil bo der. VG skole tilbyr gode arbeidsplasser til lærere, som ofte har partnere med god utdanning, som også bringer skatteinntekter til kommunen.
6. Det argumenteres for at en god vg skole må ha et bredt fagmiljø, og derfor er de små skolene ikke «robuste» nok. Samtidig legger læreplanene opp til at lærerne skal jobbe tverrfaglig, yrkesrette fellesfagene, og ta i bruk digitale undervisningsmetoder. Dette er de mindre vg skolene like flinke til som de større, og det breie fagmiljøet for lærerne kan likevel sikres digitalt.
7. Store vg skoler – bedre enn små? Resultater fra små vgs-avdelinger som Lom, Dombås viser at elevene lærer like mye og har i snitt bedre karakterer enn elever ved større skoler.
8. Det er viktig for elever å kjenne seg trygge, bli sett for å kunne lære og yte. Ved mindre skoler er det ofte et tettere forhold mellom lærere og elever, så der er mulighetene større for å oppdage og gjøre noe med mobbing og andre problemer som elever har.
9. Psykisk helse er et økende problem blant ungdom i de siste årene, og dessuten vold, rus m.m. Skolen som tilbyr trivsel, mestring og voksne som ser elevene kan være avgjørende for at dette ikke skal øke ytterligere.
10. Fullføringsreformen som starter i august, forutsetter at det finnes skoletilbud i hele fylket. Hensikten med reformen er at voksne skal kunne ta en ny utdanning eller fullføre en utdanning de avbrøt. Dette for at flere skal komme ut i arbeid igjen, og spare samfunnet for mange utgifter. De voksne har hus, familie og kan ofte ikke flytte på hybel for å ta

utdanningen de nå vil ha krav på. Derfor må kompetansemiljøer opprettholdes i hele fylket, så de voksne har en reell mulighet til å ta utdanning og «oppdatere kompetansen sin gjennom hele livet» gjennom Fullføringsreformen.

<https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/fullforingsreformen/>

§ 18-4. Rett til yrkesfagleg rekvalifisering (Opplæringsloven) Dei som har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har rett til vidaregåande opplæring fram til éin ny sluttkompetanse innanfor eit yrkesfagleg utdanningsprogram

11. Hvis mange vg skoler/avdelinger legges ned, så åpner det for etablering av privatskoler i distriktene. Konsekvensen av det er at ikke alle elevene fyller opp de fylkeskommunale skolene slik som det er forventet.

Når det gjelder NGVGS, så ser jeg ikke innsparingen ved å legge ned avd. Lom og Dombås.

Otta har ikke plass til alle fra Lom, så da reiser elevene videre til Vinstra/Lillehammer – og da øker skyssutgiftene og hybelbehovet.

På Dombås har fylkeskommunen en leieavtale med kommunen av lokalene i 25 år, det gjenstår 17 år. De ansatte på Dombås har lang ansiennitet, så de kan ikke sies opp. De unge, nyutdannede lærere mister jobben. Det er negativt for hele regionen, det er jo unge folk som trengs i Norddalen.

Forslag til NGVGS avd. Dombås for å styrke søknaden til skolen:

- Fylkeskommunen gi tillatelse til å tilby SSP med idrett (snowboard, slalom, skiskyting f eks – vinteridrett, som ikke konkurrerer med NGVGS avd Otta. (Dombås har slalombakker og verdensmester i snowboard, Marcus Kleveland, nylig utbygget skiskytterarena, snø tidligere enn de fleste andre steder i Norge.) Dette kan gjøre SSP attraktivt for elever fra større område enn Lesja – Dovre (Rauma, Oppdal, Nord-Østerdal).
- Søke om å få en forsøksordning der SSP kombineres med håndverksfag på Hjerleid handverksskole på Dovre. F eks SSP med smiing, møbelsnekring, tekstilhåndverk. Slike kombinerte tilbud finnes andre steder i fylket, f eks Hamar katedralskole som har SSP med tekstilhåndverk over 3 år. Eller en modell over 4 år der eleven både får SSP og vg1 og vg2 yrkesfag, (jfr TAF – tekniske allmenfag). Dette kan være aktuelle tilbud også for elever som søker seg til Hjerleid handverksskole, så et slikt samarbeid kan øke elevtallet på NGVGS. Må avklares økonomisk samarbeid mellom privat og offentlig vgs. (samlokalisering av NGVGS avd Dombås og Hjerleid handverksskole er mulig, hvis lokalene på Dombås kan leies ut til andre)
- Avd. Dombås legger til rette for voksnes utdanning gjennom Fullføringsreformen, modulopplæring, digitale tilbud etc, i samarbeid med Karriere Gudbrandsdalen og evt Hjerleid handverksskole/bedrifter og opplæringskontor i regionen.

Litt tilleggsinfo om Hjerleid, som viser at skole er viktig for bosetting og utvikling av distriktene:

Hjerleid handverksskole (HVS) er en privat vg skole, som eies av Stiftelsen Norsk kulturarv. Holder til i de tidligere lokalene til Innlandet fk (IFK), der Nord-Gudbrandsdal vgs avdeling Hjerleid har hatt utdanningstilbud siden 1886. Etablert fordi IFK la ned de off. utdanningstilbudene fra 2004-16. HVS har landsdekkende tilbud i tradisjonshåndverksfag, også tilbud for voksne elever. Godkjent for 90 elever. www.hjerleid.no

På Hjerleid er det også flere håndverksbedrifter, og regnskapskontor. Ca 70 ansatte har sin daglige arbeidsplass på Hjerleid. Et stort flertall er innflyttere eller tilbakeflyttere, med god utdanning. Hvis flere unge med kompetanse skal bo i Norddalen, så må vi kunne tilby utdanning for ungdom/voksne.

Til fylkespolitikere i Innlandet, innspill til skolestruktur-saken, sendt til GD og politisk ledelse april 24

Fylkespolitikere – ikke glem Fullføringsreformen når dere legger ny skolestruktur!

Fra høsten 2024 skal Fullføringsreformen innføres. Regjeringen har foreslått mange tiltak for at elever og lærlinger skal fullføre utdanningen. Det er for mange som ikke gjennomfører, som sliter psykisk, har stort fravær m.m.

«Fullføringsreformen skal bidra til at ungdom og voksne blir kvalifisert til å møte kravene i videre utdanning og arbeidsliv, og at de kan **oppdatere sin kompetanse gjennom hele livet.**

Hver femte elev fullfører ikke videregående, og mange er ikke godt nok forberedt til utdanning og arbeid. Det er alvorlig fordi det begrenser ungdom og voksnes muligheter til å velge sin vei i livet.» <https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/fullforingsreformen/>

«Det er flere ting som hindrer voksne fra å gå tilbake til skolebenken, blant annet muligheten til å kombinere utdanning og arbeid, negative skoleerfaringer, dårlige norskkunnskaper, for å nevne noen. Opplæringen for voksne må derfor ta utgangspunkt i den voksnes livssituasjon.» www.utdanningsforbundet.no

Regjeringen vil derfor gi voksne elever en yrkesfaglig rekvalifiseringsrett som gir alle med fullført studie- eller yrkeskompetanse mulighet til å ta en ny yrkeskompetanse.

Hvis alle unge og voksne i Innlandet skal få muligheten til dette, så må det være utdanningssteder der de bor og arbeider. De videregående skolene som har for få unge elever i dag, og som fylkesadministrasjonen foreslår skal avvikles, kan gi nye muligheter for voksne som vil fullføre utdanningen sin eller ta en ny utdanning.

I samarbeid med Karriere Innlandet, Nav og de vg skolene kan fylkeskommunen legge til rette for fleksible utdanningstilbud som gjør at unge og voksne i Innlandet kan bo og arbeide i distriktene i framtida.

Da gjelder det å ikke bare se på de tomme stolene ved de vg skolene i Innlandet, men heller leite etter muligheter for å fylle opp plassene med de voksne som trenger ny utdanning.

Og det er faktisk mange elever som ønsker å gå på en mindre skole, der de blir sett av læreren, der de føler seg trygge og presterer, og slipper å flytte heimefra før de er klare for det.

Alle partier i Norge ønsker at vi skal ha levedyktige lokalsamfunn i hele landet.

«Arbeiderpartiet vil legge til rette for at folk kan bo der de vil, gjennom å sikre gode grunnleggende tjenester i hele landet.»

<https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/distriktspolitikk/>

Å legge ned skolesteder har mange negative konsekvenser for bosetting, næringsliv, kompetanse og tjenestetilbud. Å reversere en slik negativ utvikling er nesten umulig.

Nå bør fylkespolitikerne i Innlandet satse på de vg skolestedene vi har. Ikke gi fra dere mulighetene til å bygge fleksible og framtidsrettede kompetansemiljøer for unge og voksne i hele fylket for årene som kommer!

*Helle Hundevadt, Dovre
Rektor på en liten og god privat vg skole*

Med vennlig hilsen

Hjerleid handverksskole
Jøndalsvegen 3b
2662 Dovre

Helle Hundevadt
Rektor
Tlf 0047 – 612 40 551
Mobil 0047 – 932 81 930
www.hjerleid.no
www.facebook.com/Handverksskolen